

Makale Künyesi (Araştırma): Gün, M. ve Kaya, İ. (2023). Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün eğitim kurumlarında görev yapan okul yöneticilerinin ideal öğretmen algıları üzerine bir inceleme. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 779-791.

<https://doi.org/10.32321/cutad.1359204>

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI ÖRGÜN EĞİTİM KURUMLARINDA GÖREV YAPAN OKUL YÖNETİCİLERİNİN İDEAL ÖĞRETMEN ALGILARI ÜZERİNE BİR İNCELEME¹

Mesut GÜN²
İlhami KAYA³

ÖZET

Eğitim faaliyetlerini yönlendiren, eğitimin üç önemli ayağında biri olan ve öğrencilerin hayatında anne-babadan sonraki en etkili modele dönüşen öğretmenlerin rolleri zaman içinde evrim geçirmiştir. Özellikle günümüzde öğretmenlerin sahip olması gereken özelliklerin daha da arttığı söylenebilir. Teknoloji çağının ortaya çıkardığı kaçınılmaz değişimden öğretmenlik mesleği de büyük ölçüde etkilenmiştir. Günümüz öğretmenleri geçmişe nazaran daha donanımlı olmak zorundadır. Kendini geliştirmeyen, yenilemeyen öğretmenlerin çağın gerisinde kalacağı ve beklentilere cevap veremeyeceği yerinde bir tespit olacaktır. İyi öğretmenleri tanımlamak için "iyi öğretmen," "başarılı öğretmen" ve "ideal öğretmen" gibi kavramlar alanyazında sıklıkla kullanılır. Ancak, ideal bir öğretmenin sahip olması gereken nitelikler konusunda araştırmacılar arasında sürekli bir tartışma vardır. Bu nitelikler birçok çalışmada benzerlik gösterse de farklı niteliklerin de ön plana çıktığı görülebilir. Bu çalışma, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan okul yöneticilerinin ideal öğretmen algılarını, ideal bir öğretmenin mesleki ve kişisel özelliklerinin neler olduğu konusundaki görüşlerini, ideal bir öğretilerde bulunması ve bulunmaması gerektiğini düşündükleri özellikleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Görüşme yöntemi kullanılarak yapılan araştırmada, katılımcılara uzman görüşleri ile şekillendirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla 6 soru yöneltilmiştir. Araştırmanın örneklemini oluşturan 22 okul yöneticisinden elde edilen veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, okul yöneticileri ideal bir öğretilerde "yeniliğe açıklık, kendini geliştirme, özverili olma, empati yapabilme, sabırlı olma, disiplinli olma, merhametli olma" gibi özelliklerin bulunması gerektiğini düşündükleri belirlenmiştir. Okul yöneticileri tarafınan İdeal öğretilere yönelik 20 farklı tanım geliştirildiği tespit edilmiştir. Ayrıca, ideal öğretmenin "mesleki yeterlilik, gelişime açıklık, iletişim becerisi" gibi mesleki becerilere sahip olması gerektiği ve "yenilikçi olma, insan

¹ Bu çalışma 23-24 Aralık 2022 tarihleri arasında gerçekleştirilen II. Türk Eğitim Kongresinde aynı adla sunulan sözlü bildirin genişletilmesiyle oluşturulmuştur.

² Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Prof. Dr. mesutgun07@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-9663-1066>

³ T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Öğretmen. ilhamika@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-0668-5402>

sevgisi, gülyüz, empati yapabilme, vicdanlı olma, sorumluluk sahibi olma, dürüstlük” gibi kişisel özelliklere sahip olması gerektiği sonuçları elde edilmiştir. Öte yandan, "bağnazlık, önyargı, geleneksellilik, bencillik, boşvermişlik, kibir, mesleğini sevmeme, tembellik” gibi özelliklerin ideal öğretmende bulunmaması gereken nitelikler olarak görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmaya katılan okul yöneticilerinin çoğunluğu, meslek hayatları boyunca ideal öğretmen algılarına uyan öğretmenlerle karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Millî Eğitim Bakanlığı, örgün öğretim kurumları, okul yöneticileri, öğretmen algısı.

GİRİŞ

Toplumların sürekli değişen dünya düzenine ve çağın şartlarına ayak uydurabilmelerinin yolu eğitimden geçmektedir. Bu nedenle büyüme gayesi olan devletlerin en büyük yatırımları eğitim sektörüne yaptıkları söylenebilir. Bir devletin gelişmişlik düzeyi ile eğitime verdiği önem doğru orantılıdır. Eğitim ve iktisadi kalkınma arasında çok güçlü bir ilişkinin olduğunu söylemek mümkündür. Az gelişmişlik, eğitime gereken önemin verilmemesi ve gereken yatırımın yapılmamasının doğal bir sonucudur. En büyük medeniyetlerin eğitime gereken önemi veren medeniyetler olduğunu söylemek mümkündür.

Eğitim toplum açısından önemi irdelendiğinde okul ve öğretmen kavramlarının ön plana çıktığı görülmektedir. Okul toplumların gelişmişlik düzeyinin belirleyicisi konumundaki eğitimin gerçekleştirildiği temel adrestir. Okullar eğitim sisteminin temel taşı olarak kabul edilebilir (Taymaz, 2009, s. 50). Öğretmen ise eğitimin temel aktörüdür. Eğitim sisteminin başarısı öğretmen niteliği ile doğru orantılıdır. Bu nedenle öğretmenlik mesleğinin profesyonel bir meslek olarak ele alınması oldukça önemlidir (Kara, 2020, s. 113). Öğretmenler, bir ülkenin geleceğinin mimarı olarak nitelendirilebilir. Mühendisini, doktorunu, avukatını, öğretmenini, askerini, polisini, şoförünü, kısacası toplumun her kesiminde hizmet veren insan gücünü yetiştirenler hep öğretmenlerdir. Ülkelerin kaderlerinde öğretmenler çok önemli roller oynamaktadır (Çelikten ve diğerleri, 2005, s. 208). 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 43. Maddesinde; “*öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği*” olarak tanımlanmıştır. Öğretmenler bu görevlerini Türk Millî Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler (Resmi Gazete, 1973, s. 4). Bu tanımda geçen “*özel bir ihtisas mesleği*” ifadesi öğretmenlik mesleğinin önemini gözler önüne sermektedir.

Eğitimin başarılı olabilmesi, beklenen sonuçları verebilmesi için eğitim sistemlerine ve okullara yapılan yatırımlar kadar iyi öğretmenler yetiştirmek de oldukça önemlidir. Nasıl ki mükemmel bir mutfaktan iyi bir yemek çıkarabilmenin ön koşulu iyi bir aşçıya sahip olmaksa eğitimden istenen çıktılar elde etmenin ön koşulu da nitelikli, kendini yetiştirmiş, işinin ehli, çağa ayak uydurabilen öğretmenlere sahip olabilmektir. Alanında yetkin, öğretme işinde mahir öğretmenler olmadan hiçbir eğitim programı tam anlamıyla amacına ulaşamaz. Bu durum geçmişten günümüze öğretmen niteliği söz konusu olduğunda “iyi öğretmen, başarılı öğretmen, ideal öğretmen, mükemmel öğretmen” gibi kavramların kullanılmasının önünü açmıştır. Nitekim literatür incelendiği takdirde

araştırmacılar tarafından bu kavramların sıklıkla dile getirildiği görülebilir. Bu kavramların ortak noktası ise hepsinin eş anlamlı olarak kullanılıyor olmasıdır. Tüm bu kavramlar ile gerek mesleki gerekse insani anlamda kendinden beklenenleri yerine getiren, en nitelikli öğretmenler kastedilmektedir.

İdeal, iyi, mükemmel veya başarılı bir öğretmenin sahip olması gereken özellikler araştırmacılar tarafından sürekli tartışılmıştır. Bu konuda ortak görüşler olmakla birlikte beklentilerin kişiden kişiye, toplumdaki topluma değiştiği de görülmektedir. İdeal öğretmen algısını belirleyen etkenler ise kültür ve eğitim felsefesidir. Lamm'a (2000) göre ideal öğretmenin dört temel özelliği vardır. Bunlar "kültürleme, sosyalleşme, bireyselleştirme, alan uzmanlığı"dır. Kültürleme ile kastedilen öğretmenin içinde bulunduğu kültüre hâkim olması ve onu öğrencilere aktarabilmesidir. Sosyalleşme özelliğine sahip olan öğretmen toplumsal normları aktarır ve mevcut sosyal düzenin korunmasını sağlar. Bireyselleştirme, öğretmenin eğitim ve öğretimi öğrenciye göre şekillendirebilmesidir. Disiplin uzmanlığı ise öğretmenin alanı ile ilgili bilgilere hâkim olması anlamına gelmektedir. Bu dört özelliğe sahip olan öğretmen ideal öğretmen olarak adlandırılabilir.

Alanyazın incelendiğinde ideal öğretmen kavramına ve farklı kesimlerin ideal öğretmen algısına yönelik birçok çalışmanın yapıldığı görülebilir. Arıcı (2021); Üstüner vd. (2021); Telli vd. (2008); Çetin (2001); Karıcı (2016); Gültekin (2015); Kadioğlu ve Kadioğlu (2018); Çalışkan vd. (2013); Özabacı ve Azat (2005); bu çalışmalardan bazılarıdır. Bu araştırmada ise okul yöneticilerinin ideal öğretmen algıları belirlenmeye çalışılmıştır.

1. Problem Durumu

Eğitimin temel aktörü olan öğretmenlerin niteliği eğitim-öğretim, faaliyetlerinin kalitesini ve amacına ulaşma düzeyini doğrudan etkileyen bir faktördür. Bu nedenle öğretmenlere yönelik olarak "iyi öğretmen, nitelikli öğretmen, ideal öğretmen" gibi kavramların sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Öğretmen niteliği ise çok boyutlu bir kavramdır. İdeal bir öğretmenin sahip olması gereken niteliklerin genel anlamda belirli olmasına rağmen toplumlara, kitlelere, beklentilere ve çağın şartlarına göre değiştiği söylenebilir. Bu araştırmada okul yöneticilerinin ideal bir öğretmende ne gibi özelliklerin olması gerektiği hususundaki görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

1. 1. Araştırmanın Problem Cümlesi

İdeal öğretmen nasıl tanımlanabilir; ideal bir öğretmende bulunması gereken mesleki ve kişisel özellikler nelerdir?

1. 2. Alt Problemler

1. Günümüzde öğretmenlerin sahip olması gereken nitelikler hakkında okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?
2. İdeal öğretmenin tanımlanması hususunda okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?
3. İdeal öğretmende bulunması gereken mesleki özellikler hakkında okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

4. İdeal öğretmende bulunması gereken kişisel özellikler hakkında okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?
5. İdeal bir öğretmende bulunmaması gereken özellikler hakkında okul yöneticilerinin görüşleri nelerdir?

2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, "İdeal bir öğretmen nasıl olmalıdır?" sorusu temelinde, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi eğitim kurumlarında görev yapan okul yöneticilerinin "İdeal Öğretmen" algılarını saptayabilmektir.

3. Araştırmanın Sayıtları

1. Çalışma sırasında uygulanan forma okul yöneticilerinin içtenlikle cevap verdikleri
2. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin ideal bir öğretmende bulunması gereken niteliklerin neler olması gerektiği hususuna katkı sağladığı
3. Okul yöneticilerinin ideal öğretmen algıları ile ilgili görüşleri belirlenip analiz edilirken ön yargıdan uzak ve nesnel bir yaklaşımın benimsenmiş olması

4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu çalışma, resmi eğitim kurumlarında görev yapan okul yöneticileri ile sınırlıdır.
2. Çalışma, yalnızca 22 okul yöneticisiyle sınırlıdır.
3. Çalışma, yalnızca görüşme formundaki sorularla sınırlıdır.

5. Yöntem

Bu çalışmada, görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşmeler sırasında, uzman görüşlerinden yararlanılarak hazırlanan altı sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, hem belirli bir standartlığa sahip olması hem de aynı zamanda esneklik sunması nedeniyle eğitimbilim araştırmaları için daha uygun bir teknik olarak değerlendirilmektedir (Türnüklü, 2000, s. 547). Bununla birlikte, bu tür görüşmeler, araştırmacının belirli bir hipotezi test etmek amacıyla veri toplama sürecinde oldukça faydalı olabilir (Aktaş, 2015, s. 344).

6. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün eğitim kurumlarında görev yapan rastgele seçilmiş 22 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubuna ilişkin istatistiksel veriler Tablo 1, Tablo 2, Tablo 3 ve Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Veriler

Cinsiyet	f	%
Erkek	15	68,18
Kadın	7	31,82
Toplam	22	100

Tablo 1’de araştırmaya katılan okul yöneticilerinin cinsiyet değişkenine göre dağılımı verilmiştir. Tablo 1’deki verilere göre araştırmaya katılan 22 okul yöneticisinden %68,18’inin (15) erkek, %31,82’sinin (7) kadın olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Görev Türü Değişkenine İlişkin Veriler

Görev Türü	f	%
Okul Müdürü	8	36,36
Okul Müdür Yardımcısı	14	63,64
Toplam	22	100

Tablo 2’de araştırmaya katılan okul yöneticilerinin görev türü değişkenine göre dağılımı verilmiştir. Tablo 2’deki verilere göre araştırmaya katılan 22 okul yöneticisinden %36,36’sının (8) okul müdürü, %63,64’ünün (14) okul müdür yardımcısı olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Hizmet Süresi Değişkenine İlişkin Veriler

Hizmet Süresi	f	%
0-5 yıl arası	1	4,55
6-10 yıl arası	6	27,27
11-15 yıl arası	8	36,36
16-20 yıl arası	1	4,55
21 yıl ve üzeri	6	27,27
Toplam	22	100

Tablo 3’te araştırmaya katılan okul yöneticilerinin hizmet süresi değişkenine göre dağılımı verilmiştir. Tablo 3’teki verilere göre araştırmaya katılan 1 okul yöneticisinin 0-5 yıl arası; 6 okul yöneticisinin 6-10 yıl; 8 okul yöneticisinin 11-15 yıl; 1 okul yöneticisinin 16-20 yıl; 6 okul yöneticisinin 21 yıl ve üzeri hizmet süresine sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Okul Yöneticilerinin Yöneticilikte Geçirilen Süre Değişkenine İlişkin Veriler

Hizmet Süresi	f	%
0-5 yıl arası	13	59,09
6-10 yıl arası	3	13,64
11-15 yıl arası	3	13,64
16-20 yıl arası	1	4,55
21 yıl ve üzeri	2	9,09
Toplam	22	100

Tablo 4’te araştırmaya katılan okul yöneticilerinin yöneticilikte geçirdikleri süre değişkenine göre dağılımı verilmiştir. Tablo 4’teki verilere göre araştırmaya katılan 13 okul yöneticisinden 0-5 yıl arası, 3 okul yöneticisinin 6-10 yıl arası, 3 okul yöneticisinin 11-15 yıl arası, 1 okul yöneticisinin 16-20 yıl arası, 2 okul yöneticisinin 21 yıl ve üzeri yöneticilikte süre geçirdiği görülmektedir.

7. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmaya dâhil olan 22 okul yöneticisinden elde edilen veriler, araştırmanın ana hedefi ve alt amaçlarına uygun olarak uzman görüşleri temelinde oluşturulan altı soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış ve bu veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

8. Etkinliklere İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya dâhil edilen 22 okul yöneticisinin ideal öğretmene ilişkin görüşlerini içeren bulgular tablolar halinde sunulmuştur

9. 1. Okul Yöneticilerinin Öğretmen Niteliklerine İlişkin Görüşleri

Tablo 5. “Sizce günümüzde öğretmen hangi niteliklere sahip olmalıdır? Kısaca açıklayınız.” sorusuna İlişkin Yönetici Görüşlerine Ait Bulguların Frekans ve Yüzde Hesaplamaları

Yönetici Görüşleri	f	%	Yönetici Görüşleri	f	%
Yeniliğe Açıklık (Y2, Y7, Y9, Y10, Y12, Y13, Y16, Y18, Y20, Y21)	10	19,23	Fedakâr (Y11)	1	1,92
Kendini geliştirme (Y2, Y6, Y12, Y21, Y22)	5	9,62	İdealist (Y11)	1	1,92
Özverili olma (Y1, Y4, Y15)	3	5,77	Lider (Y5)	1	1,92
Empati yapabilme (Y3, Y9, Y12)	3	5,77	Yaratıcı (Y14)	1	1,92
Sabırlı olma (Y1, Y15)	2	3,85	Güler yüzlü (Y15)	1	1,92
Disiplinli olma (Y1, Y17)	2	3,85	Bağımsız (Y5)	1	1,92
Merhametli olma (Y16, Y18)	2	3,85	Kriz yönetme (Y5)	1	1,92
Teknolojiye ayak uydurabilme (Y10, Y18)	2	3,85	İdealist (Y20)	1	1,92
İletişim becerisine sahip olma (Y16, Y19)	2	3,85	Dürüst (Y20)	1	1,92
Çalışkan (Y1, Y4)	2	3,85	Problem çözme (Y5)	1	1,92
Öngörülü (Y7)	1	1,92	Sevgi dolu (Y6)	1	1,92
Sorumluluk sahibi (Y8)	1	1,92	Milliyetçi (Y8)	1	1,92
Vicdanlı (Y8)	1	1,92	Esnek (Y7)	1	1,92
Adil (Y8)	1	1,92	Şeffaf (Y19)	1	1,92
Hoşgörülü (Y9)	1	1,92	Toplam	52	100

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan 22 okul yöneticisi tarafından 52 görüş ifade edildiği görülmektedir. Bu görüşler içerisinde “yeniliğe açıklık, kendini geliştirme, özverili olma, duygudaşlık yapabilme, sabırlı olma, disiplinli olma, merhametli olma, teknolojiye ayak uydurabilme, iletişim becerisine sahip olma” görüşlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu verilerden hareketle mesleki özelliklerin kişisel özelliklere oranla daha fazla dile getirildiği yani okul yöneticilerinin mesleki özelliklere daha çok önem verdiği söylenebilir.

9. 2. Okul Yöneticilerinin İdeal Öğretmen Tanımına İlişkin Görüşleri

Tablo 6. “Sizce ideal öğretmen nasıl tanımlanabilir? Lütfen tanımlayınız.” sorusuna İlişkin Yönetici Görüşlerine Ait Bulguların Frekans ve Yüzde Hesaplamaları

Yönetici Görüşleri	f	%
Öğrencilerine ve topluma karşı sorumluluğunu bilen öğretmen (Y1)	1	4,35
Mesleki anlamda tecrübeli, çocuk psikolojisinden anlayan, vizyon sahibi biri olarak tanımlayabilirim. (Y2)	1	4,35
Çalışkan, öğrencilerinin hayallerine katkıda bulunan, hayali olmayana vizyon sağlayan öğretmen (Y3, Y4)	2	8,70
Başarıya odaklı, azimli kişi (Y5)	1	4,35
Köklerini bilen geleceği okuyan çağa şekil veren kişidir. (Y6, Y10)	2	8,70
İdeal öğretmen, çağın koşullarına ayak uydurabilirken geleceği de görebilen kişidir. (Y7, Y10)	2	8,70
İşini gönülden yapan öğretmen ideal öğretmendir. (Y8)	1	4,35
Hangi şart ve durumda olursa olsun öğrenme ilkesinden vazgeçmeyen, öğrenmeyi asla unutmayan, her yıl yeni bir heyecanla öğrencilerine ilgi gösteren, branşında bilgi ve becerilerini öğrencilerine en pratik ve pragmatik aktarabilen öğretmendir. (Y9)	1	4,35
Öğrenci, veli ve idare arasına sıkışmayan, vicdani melekeleri gelişmiş bir öğretmen. (Y11)	1	4,35
Okulundaki kurum kültürüne körü körüne bağlanmayan, kendini sürekli geliştiren olmalıdır. (Y12)	1	4,35
İdeal öğretmen anlayan, empati kuran, bir öğrencinin geleceğini şekillendiren kişidir. (Y13)	1	4,35
Öğrencinin hayatına her anlamda dokunabilen, onlara saygı duyan ve her yaştan insanın örnek aldığı (Y14)	1	4,35
İyi bir rehber. (Y15)	1	4,35
Yüreği ile aklını buluşturabilen yeniliklere açık insan tipi. (Y16)	1	4,35
Öğrencilerin hayatına dokunabilen. (Y17)	1	4,35
Disiplinli, merhametli, alanına hâkim, iletişimi yüksek, vicdanlı insandır. (Y18)	1	4,35
İşleri doğru yapan değil, doğru işleri yapan ya da yapmaya çalışan öğretmendir ideal öğretmen. (Y19)	1	4,35
Davranışları ve sözleri birbiriyle tutarlı ve örnek teşkil eden. (Y20)	1	4,35
İdeal öğretmen öğrenciye yapılandırması şekilde eğitim verip bunun için kendini geliştirmeye yenilemeye açık olmalıdır. (Y21)	1	4,35
Ne yapacağını ve nasıl davranacağını bilen, sınıfını her yönüyle bilen ve eğitim ve öğretimini ona göre yapandır. (Y22)	1	4,35
Toplam	23	100

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan 22 okul yöneticisi tarafından 20 farklı tanım yapıldığı görülmektedir. 2 okul yöneticisine ait tanımlamanın diğer tanımlamalarla benzerlik gösterdiği tespit edilmiş ve tabloda gösterilmiştir. Bu tanımlar incelendiğinde okul yöneticileri tarafından öğretmenlere“ sorumluluk sahibi olma, mesleki yeterlilik, çocuk psikolojisinden anlama, vizyon sahibi olma, başarıya odaklı olma, azimli olma, millî ve manevi değerlerine bağlı olma, çağa ayak uydurabilme, vicdanlı olma, yeniliğe açık olma, empati kurabilme, örnek olma, iyi bir rehber olma, öğrencilerin hayatına

dokunabilme, merhametli olma, disiplinli olma, iletişim becerilerine sahip olma, çalışkan olma, tutarlı olma” misyonlarının yüklendiği görülmektedir. Bu veriler öğretmenlerden beklentilerin oldukça yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

9. 3. Okul Yöneticilerinin İdeal Öğretmende Bulunması Gereken Mesleki Özelliklere İlişkin Görüşleri

Tablo 7. “İdeal Öğretmende bulunması gerektiğini düşündüğünüz mesleki özellikler nelerdir? Birden fazla özellik yazabilirsiniz.” sorusuna İlişkin Yönetici Görüşlerine Ait Bulguların Frekans ve Yüzde Hesaplamaları

Yönetici Görüşleri	f	%
Mesleki yeterlilik-alan bilgisi (Y1, Y2, Y3, Y4, Y6, Y8, Y13, Y14, Y15, Y18, Y19, Y20)	12	30
Gelişime açık olma (Y3, Y5, Y6, Y9, Y19, Y22)	6	15
İletişim becerisine sahip olma(Y4, Y18, Y22)	3	7,50
Mesleki Sevgi (Y5, Y22)	2	5
Çocuk sevgisi (Y5)	1	2,50
İşbirlikçi (Y7)	1	2,50
Entelektüel (Y9)	1	2,50
Teknolojiye yatkınlık (Y9, Y17, Y18)	3	7,50
Yenilikçi (Y10, Y11, Y12, Y17, Y19, Y21)	6	15
Sınıf yönetim becerisine sahip (Y10, Y17)	2	5
Genel kültür sahibi (Y17)	1	2,50
Çok yönlü (Y17)	1	2,50
Araştırmacı (Y21)	1	2,50
Toplam	40	100

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan 22 okul yöneticisi tarafından ideal öğretmende olması gereken 40 mesleki özellik ifade edildiği görülmektedir. Bu mesleki özellikler arasında “mesleki yeterlilik-alan bilgisi, gelişime açık olma, iletişim becerisine sahip olma, mesleğini sevmeye” özelliklerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu verilerden hareketle okul yöneticilerinin daha çok öğretmenliğin formasyon boyutuna odaklandığı, mesleki etik ile ilgili özelliklerin ise ikinci planda kaldığı söylenebilir.

9. 4. Okul Yöneticilerinin İdeal Öğretmende Bulunması Gereken Kişisel Özelliklere İlişkin Görüşleri

Tablo 8. “İdeal Öğretmen” de bulunması gerektiğini düşündüğünüz kişisel özellikler nelerdir? Birden fazla özellik yazabilirsiniz.” sorusuna İlişkin Yönetici Görüşlerine Ait Bulguların Frekans ve Yüzde Hesaplamaları

Yönetici Görüşleri	f	%	Yönetici Görüşleri	f	%
Yenilikçi olma(Y2, Y5, Y14, Y22)	4	7,27	Mesleki Sevgi (Y1)	1	1,82
İnsan sevgisi, sevecenlik (Y3, Y15, Y20)	3	5,45	Okumayı sevmeye (Y5)	1	1,82
Vicdanlı olma(Y3, Y8, Y18)	3	5,45	Pozitiflik (Y7)	1	1,82
Güler yüzlülük (Y4, Y9,	3	5,45	Kişilik sahibi (Y8)	1	1,82

Y15)					
Empati yapabilme (Y4, Y9, Y13)	3	5,45	İyimserlik (Y9)	1	1,82
Sorumluluk sahibi olma(Y1, Y9)	2	3,64	Özgür olma(Y5)	1	1,82
Sabırlı olma (Y15, Y18)	2	3,64	Gelişime açıklık (Y10)	1	1,82
Dürüstlük (Y6, Y20)	2	3,64	Değerlerine bağlılık (Y10)	1	1,82
Merhametli olma(Y16, Y18)	2	3,64	Mütevazılık (Y11)	1	1,82
Ahlaklı olma(Y15, Y20)	2	3,64	Samimiyet (Y11)	1	1,82
Objektiflik (Y9, Y12)	2	3,64	Saygılı (Y13)	1	1,82
Adil olma (Y8, Y12)	2	3,64	Özverili (Y13)	1	1,82
Çalışkan olma(Y9)	1	1,82	Yaratıcı (Y14)	1	1,82
Özgüven (Y7)	1	1,82	Güvenilirlik (Y6)	1	1,82
Demokrat (Y16)	1	1,82	Hoşgörü (Y7)	1	1,82
Erdemlilik (Y16)	1	1,82	Paylaşımçı (Y16)	1	1,82
Önyargısız olma(Y17)	1	1,82	Coşkulu (Y17)	1	1,82
Şeffaf olma(Y19)	1	1,82	Lider (Y22)	1	1,82
İnsancıl olma(Y19)	1	1,82	Toplam	55	100

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan 22 okul yöneticisi tarafından ideal öğretmende olması gereken 55 kişisel özellik ifade edildiği görülmektedir. Bu kişisel özellikler arasında “yenilikçi olma, sevecenlik, vicdanlı olma, güler yüzlülük, empati yapabilme, sorumluluk sahibi olma, sabırlı olma, dürüstlük, merhametli olma, ahlaklı olma, objektiflik, adaletli olma” özelliklerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu verilerden hareketle okul yöneticilerinin öğretmenlik mesleği ile doğrudan alakalı kişisel özelliklere daha çok önem verdiği; dürüstlük, güvenilirlik gibi etik değerlerin ikinci planda kaldığı; özellikle öğretmenlerin iyi birer okuyucu olması gerektiği fikrinin pek önemsenmediği söylenebilir.

9. 5. Okul Yöneticilerinin İdeal Öğretmende Bulunmaması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşleri

Tablo 9. “İdeal bir öğretmende "bulunmaması" gereken özellikler sizce nelerdir? Birden fazla özellik yazabilirsiniz.” sorusuna İlişkin Yönetici Görüşlerine Ait Bulguların Frekans ve Yüzde Hesaplamaları

Yönetici Görüşleri	f	%
Bağnazlık (Y5, Y7, Y17, Y18, Y19, Y20)	6	16,22
Önyargı (Y4, Y13, Y14, Y17)	4	10,82
Geleneksellik (Y12, Y18, Y20)	3	8,11
Bencillik (Y6, Y8, Y16)	3	8,11
Boş vermişlik (Y1, Y9, Y22)	3	8,11
Kibir (Y4, Y11)	2	5,41
Mesleğini sevmeme (Y1, Y9)	2	5,41
Tembellik (Y9, Y16)	2	5,41
Siyasetle uğraşma (Y3)	1	2,70
Karaktersizlik (Y6)	1	2,70

Ahlaksızlık (Y8)	1	2,70
Kötümserlik (Y9)	1	2,70
İkiyüzlülük (Y6)	1	2,70
Prosedürcülük (Y19)	1	2,70
Kendini beğenmişlik (Y22)	1	2,70
İkinci bir iş yapmamak (Y9)	1	2,70
Teknoloji karşıtlığı (Y2)	1	2,70
Tek taraflı düşünme (Y12)	1	2,70
Despotluk (Y16)	1	2,70
Kompleks sahibi olmak (Y8)	1	2,70
Toplam	37	100

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılan 22 okul yöneticisinin ideal öğretilerde bulunmaması gereken özellikler hususunda 37 görüş ifade ettikleri görülmektedir. Bu görüşler içerisinde “bağnazlık, ön yargı, geleneksellik, bencillik, boş vermişlik, kibir, mesleğini sevmeme, tembellik” özelliklerinin ön plana çıktığı belirlenmiştir. Bu özelliklerinde büyük oranda öğretmenlik mesleği ile doğrudan ilişkili özellikler olduğu, kişisel özelliklerin geri planda tutulduğu söylenebilir.

9. 6. Okul Yöneticilerinin İdeal Öğretmenle Karşılaşma Durumlarına İlişkin Görüşleri

Tablo 10, “Yöneticilik hayatınız boyunca "ideal öğretmen" algınıza uyan bir öğretmen ile karşılaştınız mı?” sorusuna İlişkin Yönetici Görüşlerine Ait Bulguların Frekans ve Yüzde Hesaplamaları

Yönetici Görüşleri	f	%
Evet, karşılaştım.	18	70,83
Hayır, karşılaşmadım.	4	29,17
Toplam	22	100

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya katılan okul yöneticilerinden 18’inin meslek hayatları boyunca ideal olarak nitelendirebilecekleri öğretmenlerle karşılaştığını, 4 okul yöneticisinin ise karşılaşmadığını ifade ettiği görülmektedir. “Hayır” cevabı veren okul yöneticilerinin, yöneticilik sürelerinin çoğunlukla 0-5 yıl arası olduğu belirlenmiştir. Bu verilerden hareketle “hayır” cevabı verilmesinin sebebi olarak yöneticilik süresinin henüz başında olunması kabul edilebilir. Büyük çoğunluğun evet cevabı vermesi ise öğretmenlik mesleği açısından olumlu bir durumdur. Mesleğin içerisinde ideal öğretmen olarak nitelendirilebilecek öğretmenlerin sayısının çok olduğu şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ

Öğretmenlik mesleği, birey ve toplum açısından önemli rollerin ve sorumlulukların yüklendiği bir meslektir. Toplumların inşasında başrolü üstlenen öğretmenlerden beklentiler hep yüksek olmuştur. Bu beklentiler kişiden kişiye, toplumdaki topluma değişebilmektedir. Bu çalışmada, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi eğitim kurumlarında görev yapan okul yöneticilerinin ideal öğretmen hakkındaki düşünceleri araştırılmıştır.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin günümüz öğretmenlerinin sahip olması gereken nitelikler hususunda 52 görüş ifade ettikleri belirlenmiştir. Bu görüşler içerisinde mesleki özelliklerin ağırlıkta olduğu tespit edilmiştir. Günümüz öğretmenlerinin sahip olması gereken kişisel özellikler geri planda kalmıştır. Bu durum okul yöneticilerinin öğretmenlerin mesleki yönüne daha çok odaklandığını gösterir niteliktedir.

Araştırmaya katılan okul yöneticileri ideal öğretmen kavramına yönelik 20 farklı tanım geliştirmiştir. Bu tanımlardan okul yöneticilerince öğretmenlere oldukça fazla misyon yüklendiği anlaşılmaktadır. Öğretmenlerden beklenti oldukça yüksektir.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin ideal öğretmenin sahip olması gereken mesleki özelliklere yönelik 40, kişisel özelliklere yönelik ise 55 görüş ifade ettikleri belirlenmiştir. İki soruya da verilen cevaplar içerisinde daha çok öğretmenlik mesleğine ve mesleğin formasyon tarafına yönelik özelliklerin ifade edildiği, meslek etiği, kişisel gelişim ve bireysel özelliklerin geri planda kaldığı belirlenmiştir. Bu veriler tablo 1’de elde edilen verileri destekler niteliktedir. Bu veriler okul yöneticilerinin öğretmenlik mesleği açısından mesleki yeterlik ve mesleki özelliklere daha çok önem verdiğini gösterir niteliktedir.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin ideal öğretmende bulunmaması gereken özellikler hususunda ise 37 görüş ifade ettikleri belirlenmiştir. Bu özellikler içerisinde de mesleki özellikler ağır basmaktadır.

Araştırmaya katılan okul yöneticilerinden 18’inin yöneticilik hayatları boyunca ideal olarak nitelendirebilecekleri öğretmenler ile karşılaştığını, 4 okul yöneticisinin ise karşılaşmadığını ifade ettiği belirlenmiştir. İdeal olarak nitelendirilebilecek öğretmenlerle karşılaştığını ifade eden okul yöneticilerinin çoğunlukta olması öğretmenlik mesleği açısından olumlu bir durumdur. Bu husus öğretmenler arasında ideal öğretmen olarak nitelendirilebilecek öğretmen sayısının fazla olduğunu gösterir niteliktedir. Karşılaşmadığını ifade eden okul yöneticilerinin ise yöneticilik sürelerinin kısalığı bu cevabın olası sebebi olarak kabul edilebilir.

Ayrıca araştırmadan elde edilen veriler öğretmenlerin okullarda nelere dikkat etmesi gerektiğini gösterir niteliktedir. Özellikle ideal öğretmende olmaması gereken özelliklere yönelik bulguların tüm öğretmenler tarafından dikkatle irdelenmesi gerekmektedir.

Araştırmadan elde edilen verilerden hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Katılımcı sayısı artırılarak konuya yönelik daha geçiş çaplı araştırmalar yapılabilir. Daha geniş çaplı araştırmalar okul yöneticilerinin öğretmenleri bakışı ve öğretmenlik mesleğini icra edenlerin ne gibi özelliklere sahip olması/olmaması gerektiği hususunda daha net bilgiler verebilir.
- Aynı çalışma geniş katılımlı bir şekilde öğrenciler ve öğrenci velileriyle de yapılabilir.
- Bu ve buna benzer araştırmalardan elde edilen veriler öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinde kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Arıcı, B. (2021). Türkçe öğretmeni adaylarına göre ideal öğretmen (Muş Alparslan Üniversitesi örneği). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 22, 678-690.
- Çalışkan, M. Işık, A. N. ve Saygın, Y. (2013). Öğretmen Adaylarının İdeal Öğretmen Algıları. *İlköğretim Online*, 12(2) , 575-584 .
- Çelikten, M. Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 207-237.
- Çetin, Ş. (2001). İdeal Öğretmen Üzerine Bir Araştırma. *Millî Eğitim Dergisi*, 149.
- Lamm, T. (2000). In the ideological whirlpool: Education in the twentieth century. Jerusalem: Magness.
- Gültekin, M. (2015). İlköğretim öğrencilerinin ideal öğretmen algısı, *Electronic Turkish Studies*, 10(11), 725-756.
- Kadioğlu-Ateş, H. ve Kadioğlu, S. (2018). Identifying the qualities of an ideal teacher in line with the opinions of teacher candidates, *European Journal of Educational Research*, 7(1), 103-111.
- Kara, M. (2020). Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Öğretmen ve İdeal Öğretmen Algıları: Bir Metafor Çalışması. *Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 11(21), 112-132.
- Mızrak Karcı, M. (2016). Öğrenci gözüyle ideal öğretmenin özellikleri: Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi örneği. *Millî Eğitim Dergisi*, 209, 80-101.
- Özabacı, YDDN ve Acat, DDMB (2005). Öğretmen Adaylarının Kendi Özellikleri İle İdeal Öğretmen Özelliklerine Dönük Algılamalarının Karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 42(42), 211-236.
- Resmi Gazete (1973). Millî Eğitim Temel Kanunu. Sayı 14574, Cilt 12, Tertip 5, 2.
- Taymaz, H. (2009). Okul yönetimi (9. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Telli, S., Brok P. D. ve Çakıroğlu J. (2008). Öğretmen ve öğrencilerin ideal öğretmen hakkındaki görüşleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Cilt 33, Sayı 149, 118-129.
- Üstüner, M., Abdurrezzak, S. ve Yıldızbaş, Y. D. (2021). Öğretmenlerin ideal öğretmen özelliklerine ilişkin görüşleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 50(229), 567-585.

A STUDY ON THE IDEAL TEACHER PERCEPTIONS OF SCHOOL ADMINISTRATORS WORKING IN FORMAL EDUCATION INSTITUTIONS AFFILIATED TO THE MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION

ABSTRACT

The roles of teachers, who are the guides and guides of educational activities and who are accepted as the most dominant model in the world of the individual after parents, have changed from past to present. In terms of its good features, concepts such as "good teacher, successful teacher, ideal teacher" can be used for teachers. As a matter of fact, when the literature is examined, it can be seen that these concepts are frequently discussed by researchers. The characteristics that an ideal teacher should have been a constant subject of debate among researchers. In the study, it was tried to evaluate the opinions of school administrators working in formal education institutions affiliated to the Ministry of National Education about the ideal teacher. The aim of this research is to determine the perceptions of "Ideal Teacher" of school administrators working in formal education institutions affiliated to the Ministry of National Education based on the question "Who is the ideal teacher?". In this study, the interview method was used and a semi-structured interview form consisting of 6 questions and finalized with expert opinions was applied to the participants during the interview. The sample of the study consists of 22 school administrators working from formal education institutions affiliated to the Ministry of National Education. The data obtained from the participants were evaluated by content analysis method. At the end of the research, among the features that school administrators think should be found in today's teachers, the concepts of "love, diligence" come to the forefront; that similar definitions of the concept of the ideal teacher have been developed by school administrators; Among the professional characteristics that the ideal teacher should have, the concepts of "openness to development" and among the personal characteristics "honesty, responsibility" come to the forefront; Among the characteristics that should not be found in the ideal teacher, it was concluded that the characteristics of "arrogance, selfishness, being traditional" were expressed more and that the majority of the school administrators participating in the research encountered teachers who fit the perceptions of ideal teachers throughout their professional lives. Various suggestions developed as a result of the research were made.

Keywords: Ministry of National Education, formal education institutions, school administrators, teacher perception.